

Daniele Caramani (ur.)

Komparativna politika

Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2013.

Višeslav Raos

Knjiga *Komparativna politika* prijevod je drugoga proširenog izdanja (prvo izdanje objavljeno je 2008) Caramanijeve uredničke knjige koju je 2011. objavila sveučilišna naklada u Oxfordu. Daniele Caramani švicarski je politolog srednje generacije (1968) i profesor komparativne politike i metodologije političke znanosti na Sveučilištu u St. Gallenu. Osim ove knjige, valja svakako istaknuti knjigu *Elections in Western Europe 1815-1996*, Caramanijev izrazito opsežan (1120 stranica) podatkovni priručnik o izbornim rezultatima u 18 europskih zemalja koji su prikupljeni na razini izbornih okruga. Hrvatsko izdanje *Komparativne politike* je, uz talijansko, do sada jedini prijevod ovoga vrijednog djela. Glavna proširenja ovo drugo izdanje Caramanijeve uredničke uspješnice doživjelo je u 14. ("Interesna udruženja") i 24. poglavlju ("Globalizacija i nacionalna država"). U osvježavanju sadržaja posebno je stavljen naglasak na nove međunarodne okolnosti (globalna gospodarska kriza), ali i na podrobnije bavljenje tematskim grozdom nacije i nacionalizma.

Ova knjiga od 612 stranica obuhvaća 25 poglavlja koja potpisuju neka od najvećih imena europske i sjevernoameričke politologije. Udžbenici ove vrste nisu novost u nakladi velikih anglosaksonskih sveučilišta poput Harvarda, Yalea, Oxforda i Cambridgea, no prijevodi takvih djela bili su do sada velika rijetkost ne samo u našoj politologiji nego općenito u društvenim znanostima u Hrvatskoj, dok udžbenika domaćih autora koji bi opsegom i strukturom mogli biti s njima usporedivi do sada nije ni bilo. U dobroj maniri anglosaksonske udžbeničke prakse, svako poglavlje počinje s kratkim vodičem za čitatelje koji služi kao svojevrsan sažetak teksta koji slijedi. Osim brojnih grafiko-

na i tablica, sadržaj je vješto sintetiziran u tekstualnim okvirima, popisima ključnih točaka i pitanjima na kraju poglavlja. Upravo su pitanja korisno pomagala za seminarsku nastavu utemeljenu na poglavljima ove knjige i mogu poslužiti kao podloga za testiranje znanja studenata o pojedinim tematskim kompleksima. Pored dodatne literature koja se navodi uz svaki prilog u zborniku, knjiga sadržava i mnoštvo preporučenih internetskih poveznica, ali i opsežnu zbirku statističkih podataka na globalnoj razini, kao i praktične profile 20 važnih zemalja svijeta. Na pojedinačne profile nadovezuje se niz komparativnih tablica koje prate trendove raznih pokazatelja socijalno-ekonomskog razvoja, religijske i lingvističke strukture zemalja, kao i demografskih, ekoloških i vojnih faktora koji bitno određuju svaku državu i njezin položaj u suvremenome globaliziranom svijetu. Na ovu zbirku podataka nadovezuje se relativno kratak pojmovnik ključnih tema koje se obrađuju u cijeloj knjizi.

Dodatnu vrijednost ove knjige predstavlja Centar internetskih resursa (www.oxfordtextbooks.co.uk/caramani2e/), odnosno digitalna nadogradnja građe korištene u knjizi. Ti materijali podijeljeni su na tri dijela, odnosno tri vrste korisnika – istraživače, studente i predavače. Istraživački dio sastoji se od zbirke komparativnih podataka za 200 zemalja, kao i dodatne zbirke međunarodnih podatkovnih baza dostupnih na internetu. Studentski dio uključuje profile zemalja koje je moguće komparirati pomoću za to kreirane računalne aplikacije, ali i dodatno gradivo, razvrstano po poglavljima knjiga na koje se odnosi. Uz to, studenti mogu ponavljati gradivo pomoću pojmovnika sa slikovnim karticama koji nudi pregled ključnih termina, kao i odgovarati na pitanja koja prate sadržaj knjige. Treći dio, namijenjen predavačima, nije slobodno dostupan nego potrebuje zaporku koju predavači koji koriste ovaj udžbenik u nastavi mogu ishoditi pri institucionalnoj nabavi primjeraka knjige. Nastavni materijal uključuju *PowerPoint* slajdove, bazu testova koja sadržava dvjestotinjak pitanja s višestrukim izborom odgovora. Nastavnici također mogu dobiti pristup digitalnim inačicama svih grafikona i tablica korištenih u knjizi.

Nakon uvodnog urednikovog teksta koji daje obrise komparativne politike i njezinih metoda i tematskih blokova, knjiga se dijeli na šest cjelina. Prvi dio bavi se teorijama i metodama, a počinje tekstem prvaka njemačke politologije Klausa von Beymea o razvoju komparativne politike od Aristotela i Machiavellija preko Parsonsa i Webera do postmodernih pristupa Luhmanna i Foucaulta. U drugom poglavlju B. Guy Peters, američki komparatist poznat po bavljenju novim institucionalizmom, obrađuje glavne teorijske pristupe u komparativnoj politici, poput funkcionalizma, institucionalizma, teorije sustava i marksizma. U sljedećem poglavlju poznati nizozemski istraživač Hans Keman daje pregled komparativnih metoda istraživanja te objašnjava razlike između pojedinih dizajna istraživanja. Drugi dio bavi se povijesnim kontekstom, a uključuje tekst talijanskog autora Gianfranca Poggija o nacionalnoj državi kao ključnom pojmu i referentnom okviru komparativnoga politološkog istraživa-

nja, kao i poglavlje o demokracijama koje potpisuje nedavno preminuli irski izučavatelj stranaka i stranačkih sustava Peter Mair. Ta cjelina završava poglavljem kanadskog profesora Paula Brookera o autoritarnim režimima. Pomalo je nejasno zašto je Poggijevo poglavlje o nacionalnoj državi svrstano u ovu cjelinu, a ne u sljedeći dio koji se bavi strukturama i institucijama. Treći dio, posvećen političkim institucijama, obuhvaća pet poglavlja koja pokrivaju teme zakonodavnih tijela, vlada, ustava i sudske vlasti, izbora i referendumata te institucija savezne i lokalne vlasti, odnosno vertikalne raspodjele vlasti u federalno uređenim državama. U ovom dijelu valja posebno istaknuti poglavlje o vladi i birokraciji austrijskog profesora Wolfganga C. Müllera i tekst poznatoga irskog politologa Michaela Gallaghera o izborima i izbornim sustavima i instrumentima izravne demokracije. Četvrti dio bavi se političkim akterima i procesima te se sastoji od najvećeg broja poglavlja – osam. U toj cjelini okupljen je niz istaknutih imena svjetske politologije, poput stručnjaka za političke stranke Richarda S. Katza i Herberta Kitschelta, kanadskog proučavatelja federalizma i regionalizma Alaina-Gustavea Gagnona, švicarskog izučavatelja društvenih pokreta i interesnih skupina Hanspetera Kriesija te dobitnika nagrade Johana Skyttea za političku znanost Pippe Norris i Ronalda Ingleharta. Peti dio posvećen je javnim politikama, a podijeljen je na tri poglavlja, od kojih se prvo bavi modelima stvaranja javnih politika i njihovom analizom, drugo je posvećeno ulozi i budućnosti socijalne države, dok treće govori o utjecaju javnih politika. Raspodjela poglavlja po cjelinama ponešto je neobična, budući da poglavlje o socijalnoj državi pomalo strši između dvaju poglavlja koja su fokusirana na javne politike. Posljednja cjelina, naslovljena "Iza nacionalne države", počinje poglavljem o Europskoj uniji koje potpisuje Simon Hix, vjerojatno najistaknutiji istraživač europskih integracija. Na njega se nastavlja tekst o procesima globalizacije i njihovu utjecaju na nacionalnu državu, dok se posljednje poglavlje, čiji je autor britanski politolog Peter Burnell, bavi promicanjem demokracije.

Unatoč mjestimice pomalo nelogično poredanim poglavljima, kao i činjenici da urednik nije za sve tematske cjeline uspio okupiti podjednako istaknute i poznate autore, knjiga *Komparativna politika* izrazito je uspješan projekt. Riječ je o vrlo zahtjevnu poduhvatu koji je rezultirao udžbenikom najviše kvalitete koji pruža pregršt informacija, mogućnosti i inspiracija i u nastavi i u istraživanjima. Premda će ponajprije biti od koristi istraživačima komparativne politike, knjiga će zacijelo pobuditi i interes među kolegicama i kolegama koji se bave međunarodnim odnosima i analizom javnih politika. Caramanijevu uredničku knjigu moglo bi se također preporučiti i istraživačima iz srodnih disciplina, poput sociologije, ekonomije i geografije.

Naposljetku valja izraziti želju i nadu da je hrvatski prijevod ove knjige tek početak i nagovještaj kako sustavnijeg približavanja svjetske udžbeničke literature domaćoj publici tako i političaj našoj akademskoj zajednici da usvoji dobre prakse priređivanja pristupačne i korisne nastavne građe. ■